

UNA APROXIMACIÓ A LA SAFOR DE JOAN M. MONJO

Ruta literària

INNOVACIÓ DOCENT I INICIACIÓ A LA
INVESTIGACIÓ EN EDUCACIÓ
LINGÜÍSTICA I LITERÀRIA

Maria Escrivà, Ricardo Sabater, María S-Tarazaga

Índex

1. Introducció

1.1. Contextualització de la proposta (p. 3)

1.2. Dates de realització i durada prevista (p. 4)

2. Marc metodològic

2.1. Continguts (p. 6)

2.2. Objectius (p. 7)

2.3. Seqüència d'activitats (p. 10)

2.3.1. Desenvolupament de les activitats (p. 11)

3. Desenvolupament de la ruta

3.1. Distància, temps i desenvolupament de les parades (p. 15)

4. Criteris d'avaluació (p. 17)

4.1. Rúbrica d'avaluació (p. 19)

5. Reflexió final (p. 20)

6. Annexos (p. 24)

1. Introducció

1.1. Contextualització de la proposta.

Aquest treball consisteix en una proposta de seqüència didàctica centrada en la realització d'una eixida literària d'una jornada escolar per la comarca de la Safor, concretament a la localitat de Gandia. L'objectiu de la seqüència és el treball de la literatura de proximitat, centrada en la figura de Joan M. Monjo, i destinat a l'últim curs de la secundària de l'IES Joan Fuster de Bellreguard.

Considerem fonamental que l'alumnat de la Safor conega a un escriptor que, malauradament, ha quedat relegat a un segon pla tot i els esforços per remarcar la seua tasca com a escriptor. L'institut escollit té una rellevància majúscula, ja que el mateix Monjo va exercir com a docent durant alguns anys en aquest centre i, de fet, la biblioteca escolar fou batejada amb el seu nom. Per tant, no hi ha major motivació per als estudiants que conèixer una figura com la de Monjo, que a més, té un vincle molt especial amb el seu institut. Un alumnat que haurà de plasmar a través de diferents activitats tot el que han après durant aquesta seqüència, amb el treball previ a la ruta, durant l'eixida i el posterior. Cal remarcar que les activitats que es realitzaran de forma prèvia a l'eixida –presentació de l'autor, lectura de fragments de les seues obres, investigació sobre la seua figura-, durant la ruta –tractament de qüestions històriques i polítiques, gimcana, dramatització o lectura d'algun passatge de l'autor-, així com després de l'activitat –creació d'un pòster de promoció de l'autor, intercanvi d'experiències i avaluació.

Com que Joan M. Monjo publicà diverses obres –algunes d'elles de forma pòstuma-, no té sentit centrar la seqüència didàctica en només un dels seus llibres. La fórmula escollida és presentar aquells escrits on la Safor aparegui com a element central, fet que pot despertar l'atenció dels estudiants en reconèixer el seu entorn més immediat a través de la lectura d'aquest autor. Així doncs, *Matricules d'Honor*, *Esquema per a quaranta-set documents d'identitat*, *Ducat d'Ombres*, *Les quatre estacions*, *El llenguatge dels cavalls*, *Esborreu-me del record*, *Les ales de l'Àngel Vidal* i *De Josep Rausell a Pep Mosca* series les obres on la fisonomia d'aquesta comarca valenciana apareix reflectida i on es podria dignificar la tasca d'aquesta figura literària.

Tot i això, cal recordar que no serà una lectura total d'aquests llibres. De forma íntegra sols hauran de llegir aquells que hi considerem.

1.2. Dates de realització i durada prevista

L'activitat està prevista per realitzar-se de cara a la primavera, entre el segon i el tercer trimestre del curs. Escollim així aquestes dates perquè és l'època de l'any en què més bona temperatura fa per poder gaudir amb l'alumnat d'un dia de ruta magnífic.

Respecte a la durada de la ruta, serà d'un dia d'eixida (8:00-15:00), un de preparació i un altre, posterior a l'eixida, per acabar de perfilar activitats i finalitzar amb la figura de Monjo.

2. Marc metodològic

2.1. Continguts

Contingut general	Contingut específic
1. Lectura, comprensió, interpretació i anàlisi de textos escrits narratius (notícies, reportatges, cròniques, etc.), instructius (lleis, normes, etc.), expositius (reportatges, monografies, diccionaris diversos, etc.), argumentatius (editorial, article d'opinió, columna, carta al director, crítica, textos publicitaris en periòdics, revistes, tanques, web, etc.).	1. Lectura d'articles de J. M. Monjo, aproximació a la seua figura com a escriptor periodístic, destacant la seua faceta descriptiva.
2. Després de la lectura: identificar o deduir el tema, la tesi, la idea principal, els arguments, la intenció de l'autor i l'organització del contingut; respondre a preguntes concretes sobre aspectes formals, de contingut i de relació amb el context; elaborar conclusions personals, relacionant el contingut amb la pròpia experiència i formant-se una opinió pròpia a partir de la informació del text.	2. Relació del seu text autobiogràfic a l'obra <i>Quaranta-set documents d'identitat</i> al seu context més immediat.
3. Aplicació del coneixement sobre les propietats textuais (adequació, coherència i cohesió) en l'escriptura de textos dels àmbits periodístic i publicitari.	3. Redacció d'un text per al pòster explicant aspectes de J. M. Monjo
4. Planificació i realització amb autonomia de projectes de treball individuals i en equip sobre temes del currículum, amb especial interès per les obres literàries, o sobre temes socials, científics, culturals, professionals i literaris motivadors per a l'alumnat seguint les fases del procés: presentació (coneixement de l'objectiu del projecte, activació de coneixements previs, organització i planificació), busca d'informació (planificació; obtenció, selecció, reorganització i posada en comú de la informació), elaboració del producte final (procés d'escriptura), presentació (exposició del producte final), avaluació (avaluació, autoavaluació i coavaluació del	4.1. Realització d'un pòster per a promocionar la Figura de J.M Monjo a l' institut. 4.2. Autoavaluació del pòster i de les seues destreses

producte final i del procés d'elaboració del projecte).	
5. Utilització de diferents tipus de biblioteques (aula, centre, pública, personal, virtual) per a obtenir informació.	5. Apropament a la recerca: biblioteques, arxius.
6. Disseny de presentacions multimèdia. Tractament de la imatge.	6. Disseny del Pòster a través d'un suport informàtic.
7. Ús de servicis de la web social com ara blogs, wikis, fòrums, etc	7. Utilització del twitter per a desenvolupar una tasca comunicativa.
8. Tècniques d'elaboració de treballs personals, de creació i/o d'investigació senzilla i supervisada sobre una lectura realitzada.	8. Realització d'un text imitant les tècniques narratives de J. M. Monjo.
9. Pràctica de diversos tipus de lectura (guiada, lliure, silenciosa, en veu alta) de textos literaris com a font de gaudi i informació i com un mitjà d'aprenentatge i enriquiment personal.	9. Lectura de diversos textos en motiu de la Ruta Literària.

2.2. Objectius

Objectius generals	Objectius específics
1.Afavoriment del descobriment d'una geografia literària i lingüística i els valors patrimonials d'una comunitat lingüística.	1.Coneixer Gandia i els llocs més emblemàtics en relació amb Joan M. Monjo.
2.Reforçar comportaments positius d'estima a la llengua, la literatura, la història, el paisatge i el patrimoni del territori valencià.	2.Reforçar comportaments positius d'estima a la llengua, la literatura, la història, el paisatge i el patrimoni de Gandia.
3.Dinamització dels textos: extraure els textos dels llibres i fer un contrast amb el territori que es vol tractar.	3.Tractar diversos llibres de Joan Monjo i contrastar fragments amb Gandia.
4.Atracció per diverses localitzacions que varen servir d'inspiració a l'autor en la creació de les seues obres.	4.Redescobrir la comarca de la Safor i les seues particularitats.
5.Admiració de l'autor i la seua obra, amb l'ajuda d'Internet.	5.Redescobrir de Monjo i la seua obra, mitjançant una petita recerca sobre l'autor i la seua obra per aproximar-se a la figura de J. M. Monjo i al període històric del seu moment; així com visualitzar un vídeo sobre ell.
6. Foment de la lectura manera activa i dinàmica i relacionant-ho amb diversos tipus de textos.	6.Llegir diverses obres de Monjo acompanyades d'activitats i relacionar-ho amb els les descripcions autobiogràfiques
7.Aprendre a cercar llibres a la biblioteca de manera autònoma i independent.	7.Cercar llibres a la biblioteca de Monjo.
8.Estimulació de la capacitat de creació	8. Crear i produir un dibuix a partir d'un

d'activitats fora de les aules a mode d'expressió personal i de comunicació, mitjançant la realització d'activitats lúdiques.	fragment de <i>Les quatre estacions</i> , i dramatització d'alguns fragments per tal de desenvolupar el treball en grup, l'expressió oral i les competències pròpies del teatre.
9.Foment de l'ús i aplicació de les xarxes socials.	9.Crear un <i>Twitter</i> personalitzat sobre alguna cosa relacionada amb la ruta.
10.Afavoriment i foment de l'esperit crític dels alumnes amb el desenvolupament i la defensa de les pròpies idees i les dels companys.	10.Fomentar del desenvolupament de l'esperit crític amb la defensa de les pròpies idees i el respecte de les de la resta, mitjançant la realització d'un debat entorn a un personatge molt important de la obra de Monjo.
11. Foment de l'ús de las TIC.	11.Crear d'un pòster final mitjançant l'ús de las TIC.

2.3. Seqüència d'activitats

2.3.1. Preparació d'activitats

ACTIVITAT	ORGANITZACIÓ	RECURSOS	TEMPS	OBJECTIUS GENERALS	COMPETÈNCIES BÀSIQUES
ACTIVITATS ABANS D'EIXIR					
1. Visualització d'un vídeo sobre l'autor	Tota la classe	Suport informàtic	6 min	1, 5	CCLI, CD, CAA, CSC, SIEE
2. Petita recerca sobre l'autor i la seua obra per aproximar-se a la figura de J. M. Monjo i al període històric del seu moment	Individual	Suport informàtic	7 min	1, 5, 3	CCLI, CAA, SIEE, CEC
3. Lectura d'un fragment de l'obra <i>Les quatre-estacions</i> i dibuix d'allò que els suggereix	Tota la classe	Quadern d'activitats	15 min	1, 2, 5, 9	CCLI, CAA, SIEE, CSC. CEC
ACTIVITATS DURANT L'EIXIDA					
4. Creació d'un text autobiogràfic a partir d'un fragment de l'autobiografia de Monjo a <i>l'Esquema per a quaranta set documents...</i>	Individual	Quadern d'activitats	20 min	4, 5, 6, 7	CCLI, CAA, SIEE, CSC. CEC
5. Lectura dels diversos textos produïts pels alumnes	Individual	Quadern de textos i recursos per a expressar-se oralment	20 min	2, 4, 5, 6, 7	CCLI, CAA, SIEE, CSC. CEC

6.Cercar llibres de Monjo amb ajuda del personal qualificat.	Grups de 5 a 7 persones	Tècnic de la biblioteca per a l'explicació i per al suport	1 hora	1, 2, 3, 4, 5	CCLI, CD, CAA, CSC, SIEE, CEC
7.Activitat a twitter	Grups de 5 a 7 persones	Suport mòbil, accés a internet i a les xarxes socials	20 min	1, 2, 3, 4, 5, 9, 10	CCLI, CAA, SIEE, CEC
8.Repartiment de diversos contes del Llenguatge dels cavalls i dramatització	Grups de 5 a 7 persones	Quadern de textos i recursos per a expressar-se oralment	1 hora	1, 2, 3, 4, 7, 9	CCLI, CD, CAA, SIEE, CEC, CSC
ACTIVITATS DESPRÉS DE L'EIXIDA					
9. Debat guiat al voltant de la figura de l'Àngel Vidal	Tota la classe	Quadern de textos	20 min	5, 9	CCLI, CAA, CSC, SIEE, CEC
10. Creació d'un Pòster	Individual	Suport informàtic, accés a Internet	2 h	10, 5, 6	CCLI, CAA, CSC, SIEE, CEC
11. Avaluació de l'activitat	Grups	Recursos per a llegir, expressar-se oralment, interpretar i dramatitzar	20 min	5,9,10	CCLI, CAA, CSC, SIEE, CEC

2.3.2. Desenvolupament de les activitats

- **Activitats abans d'eixir:**

1. Visualització del vídeo *Fira del Llibre TV | JULI CAPILLA "Oh! Dietaris inèdits de Joan M. Monjo"* (Lletra Impresa) (enllaç a YouTube <https://www.youtube.com/watch?v=jxkTO2p4Pwo>). Aquesta activitat consisteix en la visualització d'aquesta tertúlia en format audiovisual de poc més de cinc minuts on

l'editor Juli Capilla analitza la figura de l'autor gandià a partir de l'obra "Oh! Dietaris inèdits de Joan M. Monjo". De nou, l'objectiu és contextualitzar a la figura de l'escriptor i res millor que unes paraules d'aquells literats que tan bé el coneixien. Es pretén mostrar la cara més genuïna i personal de l'escriptor que fou Joan M. Monjo, un dels autors valencians més singulars de la seua època, onze anys després de la seua mort. Per a poder realitzar el visionament, serà necessari un suport informàtic i un projector, per tal de convertir aquest exercici en una activitat cooperativa i comuna a tota la classe. L'altra opció és acudir a l'aula d'informàtica i que el visionament es realitze per parelles agrupades al voltant de cada ordinador. Aquesta tasca té una durada prevista de 6 minuts.

2. Petita recerca dels alumnes sobre l'autor i la seua obra per aproximar-se a la figura de J. M. Monjo i al període històric del seu moment. Aquesta activitat té una finalitat clarament informativa per tal de donar context a l'alumnat sobre l'escriptor al voltant del qual gira tota la ruta literària. La idea és que els estudiants cerquen tota la informació possible, bé siga a través de les diferents webs culturals d'Internet (el professorat haurà comprovat prèviament que hi ha contingut emmagatzemat a la xarxa per tal de possibilitar la tasca) o bé siga desplaçant-se a una biblioteca per tal de consultar-ho (tant la biblioteca del centre que du el nom de l'autor com els diferents arxius municipals). No obstant això, tenint en compte la immediatesa que proporciona Internet, es prioritzarà la recerca en línia. Per aquest motiu, serà necessari acudir a l'aula d'informàtica per tal de poder accedir a la informació, agrupats els alumnsats per parelles o petits grups que facen possible el treball en grup. L'altra opció seria autoritzar l'ús dels telèfons intel·ligents per tal de cercar la informació requerida, limitat i únicament durant el temps que dure l'activitat. Malgrat que aquesta alternativa també es contempla, la prioritat és acudir a l'aula d'informàtica. L'objectiu fonamental és que es conega al Monjo escriptor, la seua obra com un dels autors contemporanis de La Safor més brillants dels últims anys i quin vincle tenia amb el centre i amb la comarca. Aquesta tasca té una durada prevista de 15 minuts.

3. Lectura d'alguns fragments de l'obra de Monjo on fa diverses descripcions sobre les 4 estacions. En aquesta activitats els alumnes hauran de llegir el text que parla sobre l'estiu i dibuixar-ne allò que els suggereix.

- **Activitats durant l'eixida**

4. Creació d'un text autobiogràfic a partir d'un fragment de l'autobiografia de Monjo a *Esquema per a quaranta-set document nacionals d'identitat*. En aquesta activitat, cada alumne haurà de fer una petita composició autobiogràfica per tal d'impulsar la redacció de textos i les seues diferents propietats (amb la cohesió i coherència com a màxims exponents). A una de les parades de la ruta programades pel professorat, s'elaboraran aquestes autobiografies al quadern de textos. Unes produccions senzilles que suposen el punt de partida de la ruta literària i que busquen despertar l'esperit descriptiu de l'estudiantat. Prèviament s'haurà presentat un exemple del que es busca amb un fragment d'*Esquema per a quaranta-set documents nacionals d'identitat*, on el propi Monjo escriu part de la seua biografia. Així doncs, aquesta activitat té un valor doble, ja que presenta d'una banda s'enceta l'eixida presentant a l'autor gràcies a un text que recull la seua vida; d'altra banda, s'incentiva la participació dels alumnes mitjançant l'escriptura d'una autobiografia que pot despertar l'esperit narratiu dels estudiants. Aquesta tasca té una durada prevista de 20 minuts.

5. Lectura dels diversos textos produïts pels alumnes. Aquesta activitat es farà a la porta de la Biblioteca Central Municipal i consistirà en la lectura dels alumnes de les seues creacions autobiogràfiques realitzades en l'activitat anterior, per tal d'afavorir l'expressió oral i escrita de la visió que cadascú té de si mateix, així com de comprovar que han entès, més o menys, com es fa un text d'aquestes característiques.

6. Cercar llibres de Monjo amb ajuda del personal qualificat. Una vegada hem llegit les creacions autobiogràfiques dels alumnes a la porta de la Biblioteca, passarem dins d'aquesta i ens reunirem amb una persona especialitzada que ens farà de guia i ajudarà els alumnes a buscar obres de l'autor que estem tractant. Aquesta és una activitat que té dos objectius fonamentals: el primer és que els alumnes, per grups d'aproximadament cinc o sis persones, coneguen les obres de Monjo, i el segon és fomentar i afavorir en ells la recerca conscient i autònoma de llibres a qualsevol biblioteca.

7. Activitat *twitter*. Aquesta es farà al carrer de la Beneficència. Es tracta que els alumnes, per parelles o xicotets grups, publiquen a twitter alguna cosa que els haja agradat molt relacionada amb el que hem vist i fet al llarg del dia fins aquest moment. D'aquesta manera, ells podran desenvolupar les seues opinions i el professorat podrà

veure quines activitats realitzades fins al moment ha agradat més a l'alumnat i quines no tant.

8. Repartiment de diversos contes del *Llenguatge dels cavalls* i dramatització. En l'ermita de Santa Anna farem el repartiment per grups de cinc o sis persones dels contes que componen el llibre del *llenguatge dels cavalls*; de manera que els alumnes hauran de llegir el que els ha tocat i organitzar-se per la dramatització d'aquest. Es tracta que l'alumnat desenvolupi diverses competències: treball en grup, lectura de textos pertanyents a Monjo, expressió oral i aplicació de les habilitats teatrals.

- **Activitats després de la Ruta**

9. Debat guiat al voltant de la figura de l'Àngel Vidal. En aquesta activitat es reuniran en grups de 6 persones i, hauran de decidir si li tallen les ales a Àngel Vidal o no. Cadascun dels alumnes assumirà el rol d'un personatge de la novel·la: Àngel Vidal, son pare, el metge Simonet Berguedà, mossén Ramon Noguera, el mestre Antoni Ballester, el capità d'infanteria, l'oncle Joaquim. Abans de començar, cada grup buscarà els arguments per defensar la posició del personatge que representa i, contraarguments que utilitzaran per rebatre els altres. Amb el fragment que trobem a la pàgina 122 "mal no són les ales, que poden ser ben magnífiques, el mal és la mateixa societat que no et deixa volar... ni estimar les teues ales" encetarem una reflexió final sobre la novel·la, fent qüestionar-se als alumnes que vol dir l'expressió subratllada.

10. La següent activitat consisteix en la creació d'un Pòster mitjançant un programa en línia. Amb aquesta proposta avaluarem a l'alumnat, tant per la seua capacitat de creació com pels coneixements adquirits sobre la figura i obra de Joan M. Monjo. Les noves tecnologies són fonamentals per a l'educació, amb una figura com la de Monjo, desconeguda en molts casos, volem que els alumnes creen un pòster per a promocionar alguna obra o algun aspecte de la seua obra. A través d'un programa en línia de creació de pòsters *Canva*.

11. L'última activitat consisteix en una autoavaluació de la ruta. Els alumnes hauran de respondre a les preguntes que se li faran al quadern d'activitats. En aquesta autoavaluació valorarem la capacitat crítica de l'alumne i, a més a més, tindrem en compte les suggerències dels estudiants.

3. Desenvolupament de la Ruta

3.1 Distàncies i temps entre parades:

08:00 Punt de partida de la ruta: IES Joan Fuster (Bellreguard). El recorregut Bellreguard-Gandia es realitzarà amb autobús llogat prèviament amb un preu de 3 euros per persona. Per tant, alumnes i professors eixiran des del centre escolar on els recollirà el bus i es dirigiran cap a l'Estació d'Autobusos de Gandia.

- Temps i distància empleats: 25 minuts (5.6 quilòmetres).

09:00 Primera parada: des del Parc de l'estació ens dirigirem cap a l'Escola Pia de Gandia, situada a la plaça Escola Pia, 7. En aquest punt, coneixerem un poc de la història d'aquesta escola i, a més, establirem la relació entre Monjo i aquesta institució. Als peus del seu claustre durem a terme l'activitat número 4. Aquesta pràctica consistirà en la creació d'un text autobiogràfic, basant-se en l'autobiografia que fa Monjo a *47 documents nacionals...* Aprofitarem aquesta parada per a parlar sobre la pròpia experiència de l'autor en el seu llarg viatge per ser escriptor i, per descomptat, per llegir els magnífics poemes que acompanyen el text de Monjo.

- Temps i distància empleats: 4 minuts (280 metres).

9:45 Segona parada: des de l'Escola Pia ens dirigirem cap a la Biblioteca Municipal de Gandia (IMAB) pel carrer Carles de Borja fins a la plaça del Rei Jaume I, més aviat, coneguda com la *placeta dels colomets*. En aquest punt neuràlgic gandià tindran lloc diverses activitats; d'una banda, llegirem les creacions de l'alumnat i, d'altra, els mateixos alumnes faran una recerca amb el personal de Biblioteca Municipal. En aquesta parada ens acompanyarà professor Josep Sendra, company de feina i amic durant els últims anys de vida del nostre autor. La biblioteca la considerem un punt literari perquè, com a qualsevol persona de la comarca de la Safor o de la ciutat de Gandia, és un espai cultural molt important. Aquesta localització ens ajudarà a entendre un poc més la vida i obra de Joan M. Monjo.

- Temps i distància empleats: 4 minuts (350 metres).

- Especificacions: durant la visita a la biblioteca i la recerca que hi desenvoluparan, aprofitarem per a fer un breu esplai i, així, esmorzar.

10:45 Tercera parada: des de la biblioteca ens dirigirem cap al carrer de la Beneficència. Ací, emplaçament on va viure Monjo llegirem els fragments pertinents de la seua obra. Desenvoluparem, a través de la xarxa social Twitter, una activitat interactiva per potenciar les valoracions i l'esperit crític. Aquesta parada ....

- Temps i distància empleats: 1 minut (57 metres).

11:20 Quarta parada: quasi al costat del carrer Beneficència, hi podem trobar el carrer de la Puríssima, que amb gran enginy i ironia, Moncho el va batejar com a "*Puríssima Street*". En aquesta parada, deixarem de banda les activitats per tal de donar la paraula i el protagonisme amb el col·loqui de Josep Sendra, que ens parlarà sobre la faceta de Monjo com a professor del Joan Fuster, centre des d'on ve l'alumnat. L'objectiu és conèixer en major profunditat a l'autor i qui millor que un company i amic com és Sendra i en un emplaçament tan carismàtic i, alhora, tranquil com és el Carrer Puríssima per a fer el col·loqui.

- Temps i distància empleats: 2 minuts (120 metres).

12:30 Cinquena parada: després d'acomiar a Sendra, abandonarem Gandia per tal de traslladar-nos a Beniopa, concretament a l'Ermita de Santa Anna. Fins ara, la ruta s'havia desenvolupat íntegrament a la capital de La Safor però ara ens traslladem a aquesta pedania també pertanyent al municipi de Gandia on va nàixer Monjo tot i que es criarà a la capital. Aquest desplaçament es realitzarà amb autobús, ja que la distància que separa ambdues ubicacions és de 3'1 quilòmetres. Tot i que es podria fer caminant, atenent les circumstàncies de ser un grup nombrós i heterogeni i adaptant-nos a les limitacions que marca l'horari, és preferible emprar el mateix bus que ens ha dut per tal de cobrir el trajecte Gandia-Beniopa. Per tant, ens recollirà al Passeig de les Germanies (situat a pocs metres del *Puríssima Street*) i ens deixarà als peus de l'Ermita de Santa Anna (a l'antic terme de Beniopa). Situada damunt d'un turó, aquesta construcció permet contemplar l'horta de Gandia, el mar Mediterrani i ambdós municipis. En aquest lloc privilegiat, farem el repartiment per grups de cinc o sis persones dels contes que componen el llibre *del llenguatge dels cavalls*; de manera que els alumnes hauran de llegir el que els ha tocat i organitzar-se per la dramatització d'aquest.

- Temps i distància empleats: 9 minuts (3'1 quilòmetres).

13:55 Sissena parada: l'Ermita de Santa Anna està situada a poc menys d'un quilòmetre del centre de Beniopa. Aquest recorregut serà realitzat a peu per tal de traslladar-nos a la Biblioteca Municipal de Beniopa, on finalitzarem l'eixida amb la lectura de textos pertanyents a Monjo seleccionats prèviament. En acabar aquesta activitat, l'autobus en recollirà a la mateixa porta de la biblioteca per dur-nos a l'IES Joan Fuster de nou. Està prevista que la ruta finalitze a les 15:00 hores amb l'arribada del bus al centre educatiu.

- Temps i distància empleats: 14 minuts (6'1 quilòmetres).

4. Criteris d'Avaluació.

1. Escoltar i parlar:

a. Participació activa i respectuosa en intercanvis comunicatius sobre temes polèmics d'actualitat relacionats amb la figura de l'Àngel Vidal; defensa crítica de les pròpies opinions; adequació del llenguatge i registre a la situació comunicativa i utilització de les estratègies d'interacció oral.

b. Participació per grups de treball per a aconseguir metes comunes assumint diversos rols amb eficàcia i responsabilitat; suport als companys i companyes demostrant empatia i reconeixent les seues aportacions; utilització del diàleg igualitari per resoldre conflictes i discrepàncies.

c. Producció oral de textos narratius de Joan M. Monjo; utilització d'estratègies d'expressió oral i elements no verbals propis de la dramatització, aplicació de les propietats textuais i la riquesa lèxica.

2. Llegir i escriure:

a. Realització, críticament i creativa, de les activitats, individuals o col·lectives, i del projecte final, amb autonomia, relacionats amb l'autor en qüestió.

b. Realització independent i eficaç de les activitats proposades, tenint iniciativa per a emprendre i proposar accions sent conscient de les fortaleeses i debilitats, mostrant curiositat i interès durant el seu desenvolupament i actuant amb flexibilitat buscant per pròpia iniciativa solucions alternatives.

3. Coneixement de la llengua:

a. Identificació de l'ús connotatiu i denotatiu de la llengua per captar el sentit global del text; aplicació de l'ús connotatiu i denotatiu de la llengua en l'elaboració de textos.

4. Educació literària:

- a. Realització de lectures d'obres literàries de l'autor en qüestió, Joan M. Monjo, escollides i proposades pel professorat, en silenci, en veu alta o participant en dramatitzacions dels textos, aplicant tècniques expressives i teatrals.

4.1 Rúbrica d'Avaluació

	ASSOLIT	POC ASSOLIT	NO ASSOLIT
Participació activa i respectuosa en intercanvis comunicatius.			
Defensa crítica de les pròpies opinions.			
Adequació del llenguatge i registre a la situació comunicativa i utilització de les estratègies d'interacció oral.			
Participació per grups de treball assumint diversos rols amb eficàcia i responsabilitat; suport als companys i companyes demostrant empatia i reconeixent les seues aportacions; utilització del diàleg igualitari per resoldre conflictes i discrepàncies.			
Utilització d'estratègies d'expressió oral i elements no verbals propis de la dramatització, amb la correcta aplicació de les propietats textuais i riquesa léxica.			
Realització, críticament i creativa, de les activitats, individuals o col·lectives.			
Realització independent i eficaç de les activitats proposades, tenint iniciativa per a emprendre i proposar accions sent conscient de les fortaleeses i debilitats, mostrant curiositat i interès, i actuant amb flexibilitat buscant solucions alternatives.			
Identificació de l'ús connotatiu i denotatiu de la llengua per captar el sentit global del text i la seua aplicació en l'elaboració d'un text autobiogràfic.			
Realització de lectures d'obres literàries en veu alta o participant en dramatitzacions dels textos, aplicant			

tècniques expressives i teatrals.			
Ús correcte de les Tic i les xarxes socials en les activitats corresponents de recerca d'informació sobre l'autor, la creació d'un twitter i la producció del projecte final.			
Creació d'un pòster aplicant les pautes marcades pel professorat i un correcte ús de les Tic.			

5. Reflexió final

La idea fonamental en la qual se sustenta aquest projecte és la creació d'una seqüència de treball per ensenyar i valorar la literatura de proximitat, en aquest cas encarnada en la figura de Joan M. Monjo. En una època on els llibres abunden però manquen els lectors, és fonamental conèixer allò que ens envolta per tal d'aprendre a estimar i cuidar-ho. Partim de la concepció clàssica però errònia que més enllà d'Ausiàs March, Joan Fuster o Vicent Andrés Estellés, al panorama valencià estem orfes d'autors. Sembla que hem d'acudir als veïns del nord per tal d'ampliar el catàleg i poder consumir productes en llengua catalana. Aquest projecte és una demostració que això no és així. Existeixen una gran quantitat d'autors contemporanis valencians amb esplèndides produccions, no sols literatura infantil i juvenil, sinó també adulta. I, com a finalitat, aspirem al fet que les noves generacions d'estudiants coneguen aquests autors que s'allunyen dels típics escriptors internacionals traduïts a infinites llengües com puguen ser J. K. Rowling, Brandon Sanderson o Arturo Pérez-Reverte entre altres. D'entre tots els autors que es podien escollir, vam apostar per la figura de Joan M. Monjo per diverses raons. La primera, i tal vegada la més important, és per una qüestió d'identitat. Aquest autor, malauradament, ha estat condemnat a un segon pla o, fins i tot, a l'oblit. Sembla que no ha existit mai i, a Gandia, pocs poden presumir d'una obra tan prolifera i brillant a parts iguals. Posar en vàlua les tasques d'aquest personatge onze anys després de la seua mort és el petit homenatge que podem fer-li a un dels guardians de la llengua i literatura valenciana. El segon motiu, essencial també en l'elecció d'aquest escriptor, és l'institut educatiu al qual va dirigit. L'IES Joan Fuster de Bellreguard és el centre escollit per tal de realitzar aquesta proposta. Però no és casual aquesta elecció, és en aquest centre on Monjo va desenvolupar gran part de la seua trajectòria com a docent de Llengua i Literatura Valenciana. De fet, fruit de la seua inesperada mort, es va batejar la biblioteca del centre amb el seu nom. Aquestes són els dos principals motius de la nostra elecció, però hi ha més. El contingut de l'obra de l'autor, on apareix reflectida tant Gandia com la seua horta, la gran varietat d'obres i escrits adaptables per a un públic juvenil (en aquest cas 4t de l'ESO) o les interconnexions amb altres esferes de l'educació com puga ser la història han incentivat aquesta decisió.

El format en el qual es configura aquesta seqüència didàctica és en una eixida, no sols

del centre sinó també de la rutina. El que es busca és la realització d'una activitat on els alumnes adopten un rol actiu i participatiu, convertint l'eixida en un contacte directe amb l'entorn més immediat així com una experiència diferent pel fet de recórrer els espais treballats a les lectures. L'aprenentatge es transforma així en una mena de lliçons significatives, atractiva i divertida. L'objectiu, a més de la recuperació de la figura de Monjo i de la literatura de proximitat, és que els estudiants vegin en la llengua i la literatura una finestra que es pot treballar de diverses formes. El dinamisme d'aquesta activitat és clau per persuadir a l'alumnat sobre l'estima de la literatura. D'altra banda, com s'ha esmentat anteriorment, la ruta literària pren el nom de La Safor de Monjo en honor a l'escriptor i docent Joan M. Monjo. Tant les activitats, com els llibres i els textos escollits s'adeqüen al nivell per al qual va dirigit. No obstant això, la ruta també podria plantejar-se com un d'homenatge pòstum per a un públic més adult amb la recuperació de les obres i el prestigi de l'autor a una comarca amb una gran tradició literària. Lògicament s'haurien d'adaptar tant les parades com la selecció de textos, però es tracta d'una ruta que abasta des del públic juvenil fins a l'adult. A més, s'ha volgut fer un projecte multidisciplinari on les TIC tinguen un paper central. Per aquest motiu s'ha creat un web interactiu on estan tots els continguts en línia necessaris per a poder dur a terme les diferents activitats de la seqüència. Des de la informació biogràfica de l'autor, passant per continguts audiovisuals i la selecció de textos són alguns dels recursos que hi han emmagatzemats a la pàgina web. No sols és útil per a l'alumnat -acotant-los d'aquesta manera al web de la ruta dins del que és l'oceà d'Internet- sinó també per a pares, tutors o públic interessat a fer aquesta eixida. Apareixen detallades les parades i les activitats, així com una descripció de la ruta. Fruit d'aquest ús, s'autoritzarà l'ús del telèfon mòbil durant el període en el qual es desenvolupa la seqüència didàctica, especialment per a l'eixida fora de l'aula. En definitiva, s'ha plantejat una seqüència amb la ambició més gran possible però, alhora, amb una gran humilitat. S'ha contactat amb persones que considerem que poden aportar, bé siga a la confecció de la mateixa o bé en la realització d'activitats. Aquestes són Josep Sendra, company a l'IES Joan Fuster i amic de l'escriptor, i Josep M. Monjo, germà de l'autor. Tot per arredonar una eixida que conté tots els ingredients per tal d'obtenir una resolució satisfactòria.

6. Annexos

1. Autorització paterna

AUTORITZACIÓ PATERNA
En/Na _____, pare/mare/tutor/tutora de l'alumne/alumna _____,
AUTORITZE al meu fill/filla/tutelat en participar en l'activitat de la Ruta Literària del pròxim dia....., proposada per l' IES Joan Fuster. Cal portar esmorzar i dinar; a més, es recomana que els alumnes porten aparells electrònics tals com telèfons mòbils perquè hi farem una activitat. Pel que fa al transport, s'abonaran 15 dies abans els 3 € de l'autobús.
_____, __ de/d' _____ de 2019.

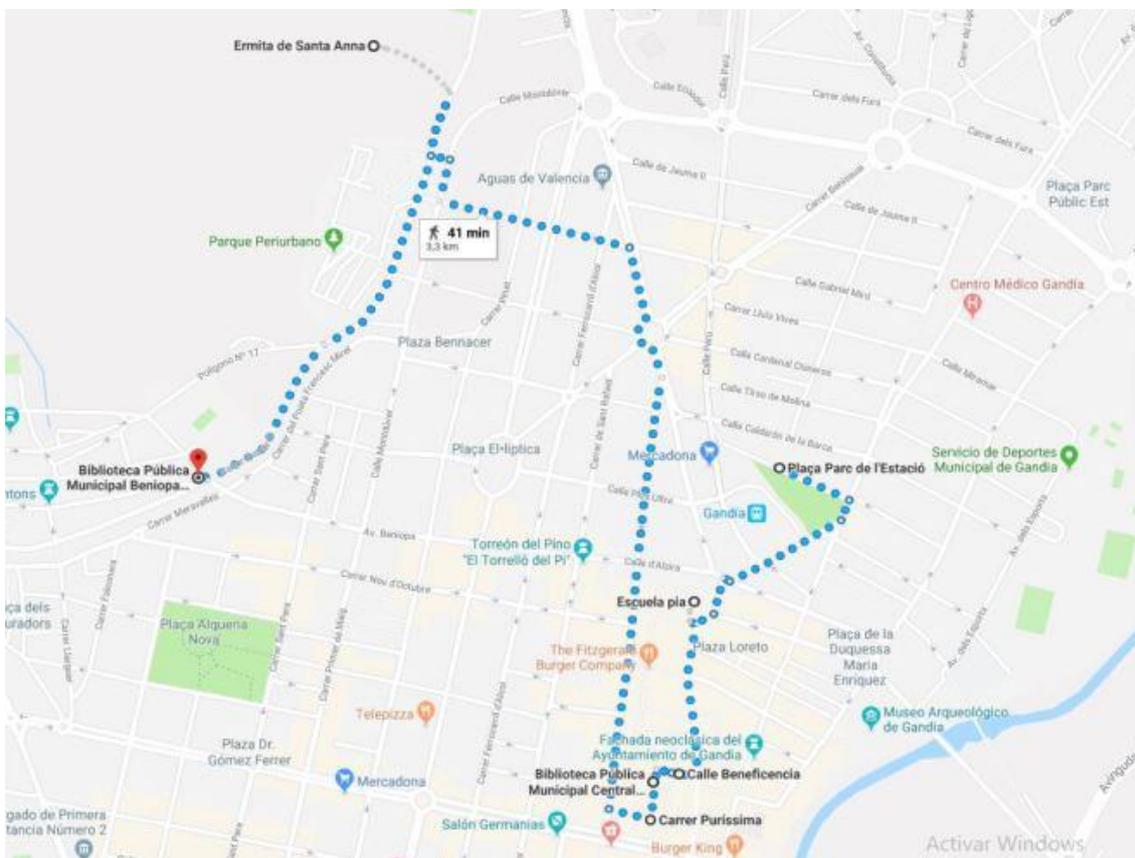
Firma del pare/mare o tutor:

IES Joan Fuster C/ Enric Soler i Godes 46713 Bellreguard, València
----

2. Exemple de pòster

3. Mapa de la Ruta Literària

4. Pàgina web

La Safor de Monjo

- La Safor de Monjo
- Biografia de l'autor
- Marc metodològic
- Activitats
- Vídeo
- Selecció de textos
- Mapa de la ruta
- Quadern de l'alumne
- Pòster
- Criteris d'avaluació
- Homenatge a l'autor
- Contacte

La Safor de Monjo

Què és *La Safor de Monjo*?

La Safor de Monjo és un projecte didàctic en forma de ruta

Activar Windows
Ve a Configuración para activar Wind

Personaliza

La Safor de Monjo

- Biografia de l'autor
- Marc metodològic
- Activitats
- Vídeo
- Selecció de textos
- Mapa de la ruta
- Quadern de l'alumne
- Pòster
- Criteris d'avaluació
- Homenatge a l'autor
- Contacte

BUSQUEDA

Què és *La Safor de Monjo*?

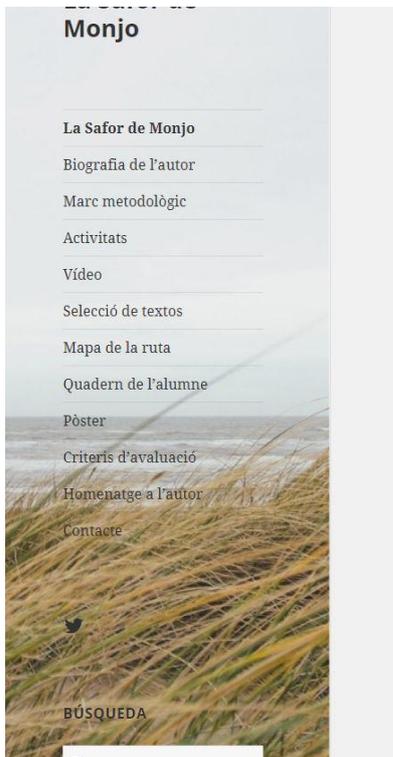
La Safor de Monjo és un projecte didàctic en forma de ruta literària, programat per a l'assignatura de Valencià: Llengua i Literatura de l'últim curs de l'ESO de l'IES Joan Fuster de Bellreguard. Aquesta proposta té com a objectiu el foment de la literatura de proximitat, encarnada en la figura de Joan M. Monjo, un autor contemporani malauradament oblidat.

Aquesta és una iniciativa enmarcada dins de l'assignatura *Innovació docent i iniciació a la investigació en educació lingüística i literària* del Màster de Professorat de Secundària de la Universitat de València.

Per què aquest tema i autor en particular?

El motiu d'aquesta elecció es basa, en primer lloc, en els criteris, continguts i competències marcades al Currículum de la GVA; i en segon lloc, per l'objectiu de fomentar la literatura de proximitat, encarnada en la figura de Joan M. Monjo.

Activar Windows
Ve a Configuración para activar Windows.

Per què aquest tema i autor en particular?

El motiu d'aquesta elecció es basa, en primer lloc, en els criteris, continguts i competències marcades al Currículum de la GVA; i en segon lloc, per l'objectiu de fomentar la literatura de proximitat, encarnada en la figura de Joan M. Monjo.

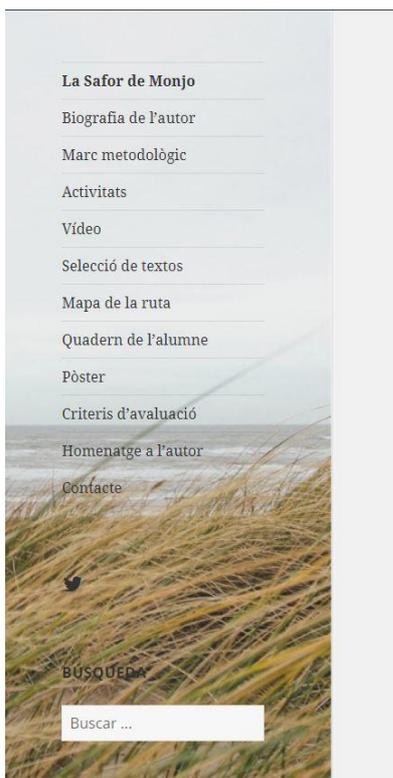
Cobra importància el fet que l'autor va treballar durant molts anys com a docent de valencià a l'IES Joan Fuster. De fet, la biblioteca del centre està batejada sota el seu nom. A més, un dels components del grup va estudiar al Joan Fuster, tot i que no va coincidir amb Monjo.

Com està enfocada la ruta literària?

A partir de diferents activitats preparades minuciosament, l'alumnat haurà de demostrar els coneixements assolits al llarg de la seqüència. No té sentit centrar-se en una única obra de les múltiples que va produir l'autor. La fórmula escollida és presentar aquells escrits on la Safor aparegui com a element central, fet que pot despertar l'atenció dels estudiants en reconèixer el seu entorn més immediat a través de la lectura d'aquest autor.

Activar Windows
Ve a Configuración para activar Windows.

Els llibres escollits, per a llegir de forma íntegra o parcial, són:

central, fet que pot despertar l'atenció dels estudiants en reconèixer el seu entorn més immediat a través de la lectura d'aquest autor.

Els llibres escollits, per a llegir de forma íntegra o parcial, són:

- *Esquema per a quaranta-set documents d'identitat*
- *Les quatre estacions*
- *El llenguatge dels cavalls*
- *Les ales de l'Àngel Vidal*
- *De Josep Rausell a Pep Mosca*

Quan es realitzarà l'eixida?

La seqüència tindrà una duració prevista de tres dies. Un primer de preparació, altre de realització de l'eixida i un últim de finalització i arredoniment de l'activitat. Degut a que implica una eixida de l'aula, l'activitat està prevista de cara a la primavera, entre el segon i el tercer trimestre del curs, per una qüestió de meteorologia.

Qui està al capdavant d'aquest projecte?

Al capdavant d'aquesta iniciativa estan els estudiants del màster i futurs docents Maria Escrivà, Maria Sánchez-Tarazaga i Ricardo Sabater.

Activar Windows
Ve a Configuración para activar Windows.

Personalizar ...

La Safor de Monjo

La Safor de Monjo

Biografia de l'autor

Marc metodològic

Activitats

Vídeo

Selecció de textos

Mapa de la ruta

Quadern de l'alumne

Pòster

Criteris d'avaluació

Homenatge a l'autor

Contacte

Biografia de l'autor

Joan Martínez Monjo neix el 4 de gener de 1956 a Gandia, a la Safor, municipi i comarca que s'incorporen, mitjançant la tècnica del correlat objectiu, en el teixit literari de bona part de la seva obra, sobretot en *Les quatre estacions* (Premi de la Crítica del País Valencià, 1986), que aplega diversos textos curts de l'autor i dels seus amics de joventut Josep Piera i Ignasi Mora.

La Safor de Monjo

La Safor de Monjo

Biografia de l'autor

Marc metodològic

Activitats

Vídeo

Selecció de textos

Mapa de la ruta

Quadern de l'alumne

Pòster

Criteris d'avaluació

Homenatge a l'autor

Contacte

Vídeo

En aquest vídeo, amb motiu de la Fira del Llibre del 2017, l'editor Juli Capilla analitza la figura de Monjo. Es mostra la cara més genuïna i personal de l'escriptor que fou Joan M. Monjo, un dels autors valencians més singulars de la seua època, onze anys després de la seua mort.

La Safor de Monjo

La Safor de Monjo

Biografia de l'autor

Marc metodològic

Activitats

Vídeo

Selecció de textos

Mapa de la ruta

Quadern de l'alumne

Pòster

Criteris d'avaluació

Homenatge a l'autor

Contacte

Homenatge a l'autor

La idea fonamental en la qual se sustenta aquest projecte és la creació d'una seqüència de treball per ensenyar i valorar la literatura de proximitat, en aquest cas encarnada en la figura de Joan M. Monjo. En una època on els llibres abunden però manquen els lectors, és fonamental conèixer allò que ens envolta per tal d'aprendre a estimar-ho i cuidar-ho. D'entre tots els autors que es podien escollir, vam apostar per la figura de Joan M. Monjo per diverses raons.

HOMENATGE A JOAN M. MONJO

El CEIC Alfons el Vell es complau a convidar-vos a la presentació del llibre de Joan M. Monjo *77 mirades a un mateix paisatge*, amb estudi introductori d'Èric Ferrer Solivares.

L'acte es completarà amb una lectura de textos a càrrec de Ximo Vidal, acompanyat de Julio Fuster al contrabaix.

Els assistents rebran com a obsequi un exemplar de la publicació.

Lloc: Casa de Cultura Marquès de González de Quirós.
Dilluns, 19 de novembre a les 20 h.

GANDIA, LA SAFOR, NOVEMBRE DE 2017

Activar Windows
Ve a Configuración para activar Windows.

5. Twitter

The screenshot shows the Twitter profile of 'La Safor de Monjo' (@lasafordemonjo). The profile picture is a circular image of a landscape with mountains and trees. The bio reads: 'Proposta didàctica en forma de ruta literària sobre la figura de l'autor gandià Joan M. Monjo. A la web trobareu més informació.' The location is 'Gandia, La Safor' and the website is 'literaturaalasafor.wordpress.com'. The profile was created in December 2018. The main tweet is from December 29, 2018, announcing the start of the literary route. The right sidebar shows trending topics like '#100cakÇalışanGazetecilerGünü' and '#FelizJueves'.

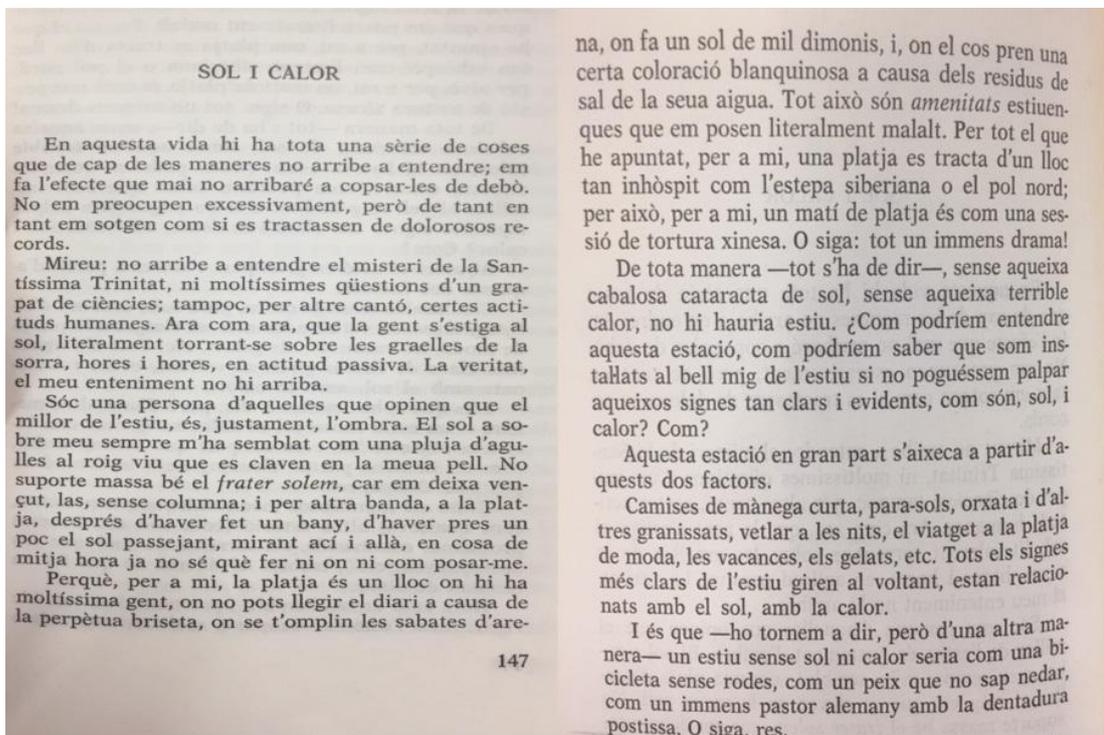
MONJO

**QUADERN
D'ACTIVITATS**

RUTA LITERÀRIA: LA SAFOR DE MONJO

3. Joan M. Monjo fa una descripció sobre l'estiu, on descriu allò que li fa sentir aquesta estació. Llegiu els següents fragments de l'obra de Monjo i dibuixeu a l'espai que teniu a continuació què us suscita la seua descripció.

4. Llegiu el següent fragment pertanyent a l'obra *Esquema per a quaranta-set documents nacionals d'identitat* i escriviu un text autobiogràfic.

justament per
M'ho he recordat nombroses vegades, que rere qualsevol obra d'art, poema, quadre, narració, cançó o el que siga, hi ha grans moments de solitud; si aquesta no existís entre el gènere humà, la producció artística, en part, no tindria raó de ser. I que l'art és fruit de la solitud, no ho he après als llibres, sinó al meu passar per la vida. M'ho acceptà, em compregué en portar-li aquesta idea, Andreu de Balasch, el pintor al que durant cert temps vaig fer-li de model; ell sempre preocupat per l'ànima humana, sospirant eternament per Tonica, morta temps enrera en un accident de cotxe, en la carretera principal Barcelona-Alacant, "sí, és de veres, l'art està bastit a sota l'ombra d'una horrenda solitud, a sota l'ombra...". Em mire sobre l'espill oblidat de la meua infantesa, el mirall que sempre em torna als nassos en estones inesperades, moments de dubte i horror. Aquells pantalons curts, culotte en diuen els francesos, que la mare em va fer portar gairebé fins que va començar a negrejar-me el bigoti,

perquè deia que així estava més "guapo", però crec que això va estar perquè jo era el darrer de la família d'aquells cinc germans i em volia sempre nen. Petit, pujant els esglaons sense barana per arribar a la terrassa, solitari, guaitant, sobre el marc de la tarda que duia immensos núvols, els gats que dormien apaciblement damunt les teulades, sol, asseguint-me en alguna enretirada cadira de cul fet malbé pels anys, ornada amb pols, allò hores i hores. Intente tornar-hi, de ben segur que descobria a cada petjada un mos de vida, era l'edat, i a banda d'això, poques coses tindria que fer, si no fos construir una cançó de la que no recorde lletra ni música, solament el fet, la parra dormida i els maons rosats i descarnats que caminaven per les parets.

---

5. Llegiu els diversos textos produïts en l'activitat anterior.

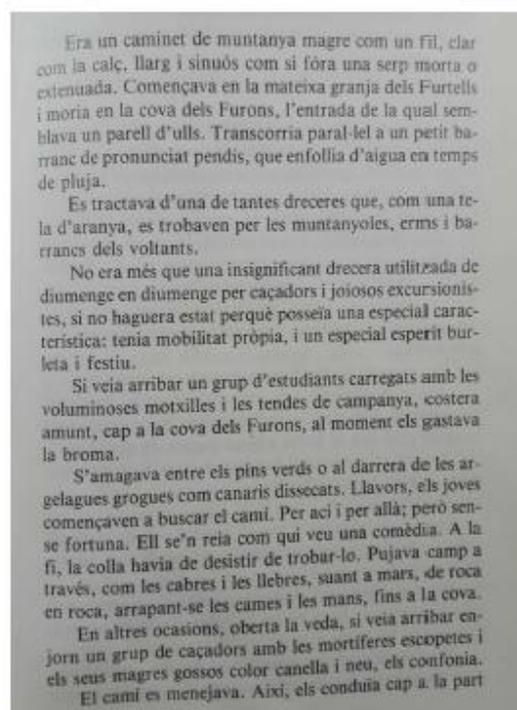
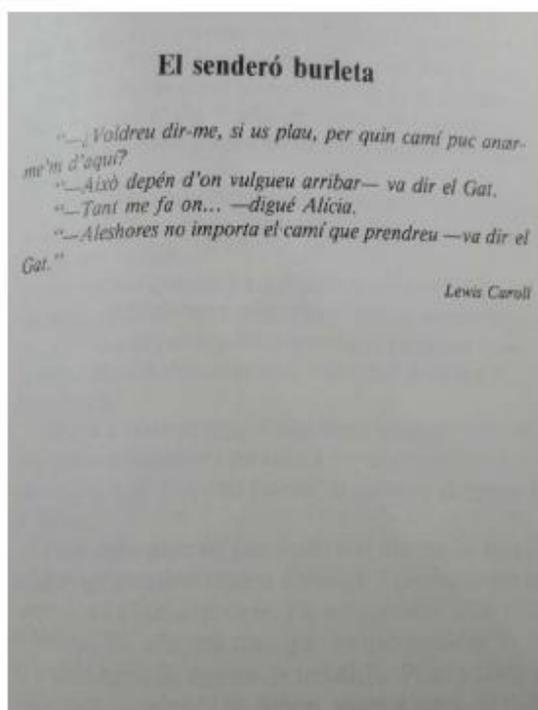
6. Per grups de cinc o sis persones feu una recerca a la Biblioteca Municipal de Gandia dels llibres de Joan M. Monjo amb l'ajuda del personal qualificat. A banda, al llarg de l'edifici hi haurà fitxes amb diverses dades biogràfiques de l'autor, haureu de buscar-les i completar les qüestions següents. Feu atenció! No totes són correctes.

- Joan M. Monjo va nàixer a:
  - a) Gandia
  - b) Bellreguard
  - c) Xeraco
- Dos de les seues obres són:
  - a) Les quatre estacions
  - b) Matrícules d'honor
  - c) Les ales de Víctor Vidal
- Va escriure sobretot:
  - a) Poesia
  - b) Assaig/articles d'opinió
  - c) Narrativa
- Ca conéixer a:
  - a) Josep Rausell
  - b) Kafka
  - c) J.R.R Tolkien

7. Per grups de dos a cinc persones feu una publicació al *twitter* sobre alguna cosa que vos haja agradat molt en relació amb el que hem vist fet al llarg del dia fins aquest moment. Utilitzeu aquesta etiqueta #RutaLiteràriaMongiana

8. Poseu-vos per grups de quatre a sis persones i feu una xicoteta representació teatral d'un dels següents contes que pertanyen a l'obra *El llenguatge dels cavalls*. Tots els membres del grup han de fer algun paper, encara que potser no hi ha en el conte tants personatges com alumnes (podeu inventar o crear personatges). Per a la dramatització heu de llegir el conte que us ha tocat i extraure les idees més importants. No es tracta de fer una representació exacta de l'escribit, sinó que volem que desenvolueu la vostra capacitat de creació i la imaginació. Recordeu que és teatre i, per tant, haureu d'adequar la vostra actuació a les característiques pròpies d'aquest gènere.

Grup 1

contrària d'on volien anar. Lluny de la cova. Envers la mallada de Ramon, on antigament es tancava el riuat d'ovelles del capvespre a l'alba.

Ni l'atínat olfacte dels gossos de cacera, ni tampoc la saviesa i coneixements del lloc que tenien els caçadors, res del món no impedia que realitzaren una gratuïta i absurda caminata sense nord, i que acabaren cabrejats com una mona i cansats com un ase de forner.

¡Si veïreu com se'n reia, malèvolament, el caminet, en aquestes ocasions!

Se'n mofava d'allò més, en desorientar els que apareixien.

A més, en fruita més tard, entre rialles, recordant-ho, i també contant-ho al seu amic el vent, en les vesprades de dies de feina, quan imperava pels voltants de la granja i la cova un dens silenci i una horitzontal solitud.

Aquell diumenge, però, el seu joc resultà fatal.

Com cada tardor, aquell matí de festa, els buscadors d'esclata-sangs aparcaron el cotxe vora la granja de gallines dels Furtells. Calçats amb fortes botes, joiuosos i cridaners, amb el cap cobert, un gaiato a les mans i un cistell o bossa penjada del braç, s'espargien per les muntanyoles dels voltants.

Un grup de quatre homes pujava pel caminet.

Anava en direcció a la cova dels Furons. Pensaven esmorzar-hi. Més tard buscarien esclata-sangs en un petit bosc de pins que hi havia a pocs metres de distància.

Avorrit com estava el caminet després de la dura setmana, decidí passar-s'ho bé.

Es bellugà.

Ho féu de tal manera que els conduí —després de mil voltes i revoltes —cap a un altíssim estimball, dalt mateix de la cova.

Quan s'orientaren i s'adonaren on havien arribat, després de vora una hora de fer la cabra per la muntanya, es posaren les mans al cap.

No s'explicaven com, aquell camí clar que no tenia pèdua, els hi havia dut. De tota manera, s'ho agafaren amb

la calma dels homes mediterranis que eren. S'assegueren al terra, tragueren els entrepans, la salmorra i el vi, i esmorzaren amb gran broma i gana.

En anar a baixar cap a la cova, novament va burlar-se'n. El camí i que els hi havia conduït, havia desaparegut. Com per art de màgia.

—¡Quina cosa tan estranya, aquesta senderola! ¡Sembla que apareix i desapareix, com una serp! —exclamà el major de tots. Havia fet aquell itinerari dotzenes de vegades; des de la seua infantesa.

Fou llavors que el vent es mogué. Començà a bufar amb força i violència.

(Es tractava d'un vent que, a la mort de sa mare, s'havia tornat esquerp, bellugadís com una sargantana, histèric, i amb unes ganes grans de fer mal a tot aquell que es posara per davant. Això era així, fins al punt que, un dimecres, hagué d'anar a veure el metge de l'assegurança. Per veure què li passava. Aquest li recomanà que practicara el ioga i que beguera bons tassons de til·la.)

Els buscadors d'esclata-sangs no velen, amb claredat, per on havien de descendir.

Després de buscar, al bell mig del moviment del vent, durant un quart d'hora el caminet, per ací i per allà, el major de tots, gran coneixedor d'aquelles muntanyes, va fer:

—Haurem d'oblidar-nos del senderó per on hem vingut... Anirem camp a través...

—¡I això? — li demanà el gros de les ulleres.

—No sé si a causa d'aquest molest vent, o de les pluges de fa unes setmanes, o de què... el cas és que no trobe el camí...

—Aleshores... —va fer el de les ulleres.

La frase quedà tallada pel soroll del vent. Era com una llastimosa queixa d'animal. Amb força, el vent empenyé el gros precipici avall.

S'of un gran crit d'horror.

Al moment, un soroll pesar i fofó.

La resta llançà el cistell. Baixaren corrents, muntan-

ya a través. Malgrat que l'oïen encara, temien el pitjor. Després de bregar muntó amb la natura, amb la pau, xa plena arribaren fins a l'accidentat.

Havia caigut ben a prop de l'entrada de la cova dels Furons.

El trobaren amb una profunda ferida a la galta, les ulleres fetes miques, i els dos braços i una cama trencats.

—¡Ai! ¡Ai! — feia el ferit, gemegant. Tinc el cos maciucat... com una fruita macada...

Malgrat que ho intentaren d'una i mil maneres, fou impossible baixar-lo. Pesava massa per agafar-lo, a braç, entre tota. Era com un tonell. A més, ni tan sols podia posar-se dempeus.

Era impossible moure'l.

Veient la dissort que s'havia organitzat, va fer el vent, dirigit-se al camí:

—¡¿Has vist el que has fet, amb les teues bromes pesades?!

—¡Jo? ¿Em dius a mi? —féu l'altre.

—¡Sí, tu! Tu els has confòs, els has dut allà dalt... I després no els deixaves baixar...

—Però tu, senyor Vent, tu l'has espitjat...

—¡Jo?

—¡Sí, tu! ¿Qui, si no?

La discussió entre el camí i el vent fou de les grosses, de les que fan història. Ho va ser, fins al punt que els ocells, els arbres, les herbes, les penyes i els conills, esglaiats, callaren tot escoltant-los, bocabadats.

Es digueren de tot.

S'insultaren fins i tot la família.

Es feriren de paraula tant com pogueren i saberen. Quan vingué la guàrdia civil —avisada pel buscador de cames més lleugeres—, el vent i el camí sentiren una por immensa. Els vingué a la ment la balança de la justícia i la presó.

—¡Tot ha estat culpa teua, canalla! ¡Tu els has dut allà dalt, mala estampa! ¡Per culpa teua ha caigut! —digué el vent, baixet, a cau d'orella del senderó.

—¡Mentida! ¡Tu! ¡Tu! ¡Només tu l'has estibat! ¡No és la primera vegada que fas barrabassades semblants! ¡Tens un cor negre com el carbó! —va fer el caminet defensant-se.

El vent acusava el senderó. El senderó es defensava, i acusava el vent.

Baixaren el gros buscador d'esclata-sangs amb una llitera.

Ho feren treballosament, pel camí, que era on havia de ser. Després de tres hores, arribaren al peu de la muntanya, on tenien els cotxes.

Amb l'ambulància el dugueren fins a l'ambulatori de la seguretat social, on restà ingressat.

Vist l'inútil perill que podia generar amb el seu joc, des d'aquell dia el camí deixà de fer les seues pesades bromes. Fou amable i educat amb els caçadors, excursionistes i buscadors de bolets que s'hi deixaven caure. I el vent prenia a diari tasses i més tasses de til·la, per tal de no ser mai més ferreny ni violent amb gent que no li havia fet cap mal, sinó més aviat companyia.

Lisard de l'Alta Palma, heroic cavaller

"E lo drac que véu que l'home no és movia, ans estava esperant, molt gentilment e suau s'acostà a ell e besà'l en la boca; e lo cavaller caigué en terra esmortit, e lo drac de continent se tornà en una bellíssima donzella, qui el pres en la sua falda e començà-li a fregar los polsos..."

Joanot Martorell

Per a Isabel Robles...

Arribà al llogaret d'Ensurt al capvespre. El cavall estava cansat, i l'armadura del cavaller Lisard de l'Alta Palma plena de pols del camí. Malgrat que començava la poqueta nit, podien veure's torrentades de núvols rogençs, coronant les llunyanes muntanyes.

S'hostatjà a la Venta de la Vella Olivera, que es trobava des de segles enrera a l'eixida nord d'Ensurt.

En un tonell de fusta prengué un revitalitzador bany, amb aigua calenta. Després de sopar —embotit, pa i vi, el que hi havia—, s'acostà al foc de la llar. Sentí cansament al cos, però tenia ganes de veure gent. Va parlar amb uns comerciants de teles que venien de Turquia i es dirigien cap al regne d'Ufàlia, d'on eren. Li digueren que feia molts mesos que anaven pel món, a mercè de saltejadors de camins, del fred i la pluja; li contaren que tenien ganes d'arribar per veure la família, i que els guanys que donarien aquelles teles, que havien comprat a magnífic preu, els reinvertirien en altres negocis.

—I vós, senyor de l'Alta Palma, ¿on us dirigiu? —demanà Cebrià, un dels comerciants.

—A cap lloc concret... simplement vaig pels camins... —va contestar.

—I... ¿a què us dediqueu?

—Sóc cavaller...

—¿I què fan els cavallers? —demanà Paul, un altre comerciant.

—Ajuden aquells que ho necessiten...

—¿Com nosaltres! —exclamà Cebrià, amb un punt d'humor.

—¿Per Déu, senyors! Res de res no tinc a veure amb el comerç... —retrucà Lisard, tot sec.

—Nosaltres, com vós, també ajudem aquells que ho necessiten... La diferència, però, és que nosaltres cobrem alguns diners... i vós ho feu de franc, ho feu per amor a l'art...

Al moment s'acostà un home vell que —segons havia pogut observar en Lisard—, els escoltava enraonar amb interès. Duia una llarga barba que quasi li arribava al melic. La seua roba era fresca, plena de taques i esgarriaps. Com qui no fa res, va calfar-se les mans al foc. Aprofitant l'ocasió i el silenci, va dir-li al cavaller:

—Perdoneu, senyor...

—Sí, digueu... —féu Lisard.

—Crec haver oït —això sí, sense voler—, que us dediqueu a ajudar la gent que ho necessita... car sou cavaller...

—Haveu oït bé... Pertanc a l'Orde de la Cavalleria...

—Ocupació ben cristiana teniu en aquesta vida... Mireu... —proseguí el vell barbat—... resulta que sóc servent del rei Albricius de Lausignac. Aquest m'envià fa 700 anys a salvar la seua filla, Palmisa. Va ser segrestada per un drac malvat que tenia sumit el regne en el terror...

Em va dir el rei Albricius "vés i salva-la", però jo sóc un pobre home, vell i poruc, i no tinc prou valor per salvar-la... Per això, des de fa segles que vaig buscant, per ací per allà, valents cavallers que vulguen ocupar-se'n... Però, malgrat ser cavallers, fins ara tots han fracassat per manca de valor, d'intel·ligència o armes escaients...

—I, ¿on és? —demanà De l'Alta Palma.

—El drac la té empresonada en una cova que és a tan sols unes milles d'ací... Com que sou cavaller, us demane en nom del meu rei —Albricius de Lausignac— i de la princesa —Palmisa de Lausignac—, que tingueu a bé anar a salvar-la... Aquell que la retorne a son pare, segons prometé el rei, es casarà amb ella i en serà monarca en el futur...

Lisard de l'Alta Palma restà pensatiu davant aquelles

paraules. Estava en silenci, quan un dels comerciants va fer-li:

—Aneu a parlar amb son pare, el rei... podeu traure-li, a més, molts diners a canvi d'alliberar-la... Es tracta d'una bona ocasió...

—¿Calleu! ¿Per l'Amor de Déu! ¿Que us heu tornat boig? —exclamà el cavaller posant-se dempeus— ¡Només penseu en l'or i la plata!

—Són importants els diners...

—¿Sí, però no tant com creieu! Hi ha coses més importants...

El vell li explicà que la maledicció del drac era —si el veies i no el mataves— que t'agafaven unes grans picors per tot el cos, la resta dels dies que et quedaven. Afegí que el cavaller Armand de Psifil Landó s'havia tornat boig de tanta picor, i havia acabat morint en un manicomí; també, que el cavaller Essibell de la Llarga Nit, en sentir tantes picors —degut a la visió— havia fet la ruta de Sant Jaume per veure si es féia un miracle i desapareixien les molèsties. Però no hi hagué mans. Després d'anys, morí gratant-se per ací i allà del seu cos, talment tinguera eternes picures.

• • •

L'endemà marxà tot sol, en companyia del seu cavall, cap a la conca del Drac. El vell no l'havia volgut acompanyar, degut a la seua edat i al seu precari estat de salut. Li havia fet un plànol ben detallat.

Hi arribà de vesprada, tot deixant a una banda les presses.

La cova del Drac s'obria al sòl rogenç de la muntanyola, ben a prop d'un olorós bosquet de pins i raquítiques carrasques. Hi dormí sota un arbre, sentint en la nit els seus mil i un sorolls. Sorolls de fustes malaltes, d'animals, ocells, sorolls de gotes de rosada i fulles seques que queien.

De cada soroll feia un bot; se'n sobresaltava. Llavors

entreobria els ulls en el regne de la nit. Mig despert, mirava els estels, vigilava el cavall banyat per la fresca llum de la lluna. Al moment, tornava a intentar conciliar el son. Així, amb aquestes intermitències, va passar la nit.

Encara no era l'alba quan aparellà el cavall. Amb dificultat, es posà, tota completa, la lluminosa armadura. Agafà la llarga llança i es palpà l'espasa tot dient-se que la tenia a mà. Senti fred, però no va fer-ne cas. Es posà en posició d'alerta a la mateixa entrada de la cova del Drac. Sabia, pel vell de barba blanca a la posada, que cada dia eixia el drac a tenc d'alba per dur-se a la boca alguna cosa que desdejunar.

Nerviós, esperava el drac. Resava mentrestant. Sua-va de por malgrat el fred. Pensà que molts altres cavallers ho havien intentat, però que ningú no havia reeixit. Va dir-se, per donar-se ànims, que ell ho faria.

De sobte oi un gran bramul. La terra es movia, com si es tractara d'un potent terratrèmol. Al moment aparegué el drac, immens, oífós, salvatge, verd i violent, davant ell. Tirava foc pels narius.

El cavaller Lisard de l'Alta Palma, ple de por per aquella visió, intentà fugir. Pensà que preferia morir-se d'agudes picors que cremat o trepitjar per aquella mala bèstia.

Posà en marxa el cavall, però el nerviosisme i la proximitat del drac el paralitzaren.

Caiquè a terra.

L'armadura li dificultava el moviment. Llavors veié els grans ulls d'aquell animalàs ben a prop dels seus. Pensà morir en cosa de segons. Les columnes de foc del drac l'abrasaven a l'interior de l'armadura.

Es donà per home mort.

Anava a resar i a penedir-se de tots els pecats, quan li vingueren al cap —com un llamp— les instruccions del vell de la posada: "Al drac li hauràs de desfer, dels seus tres ulls, el del centre..." Fou llavors que alçà la llança. El drac bramulava com un salvatge condemnat. Pegava cuetades a dreta i esquerra. D'un d'aquests colps plens

de sàbia, tombà un petit pi.

36

D'una llançaca precisa va desfer-li l'ull central. Ni en de la dreta, ni tampoc el de l'esquerra, segons li havien aconsellat. Hi tenia la llança clavada i li sortien dolls de sang. La bèstia es rebolcava com una immensa cua de sargantana. Deixava anar esgarriñosos bramuls. Feia terrer veure'l.

En cosa d'uns minuts desaparegué tota la ràbia i la ira del drac. Quedà al sòl, allargat com un tronc sec. Tenia els ulls oberts, plens de mort. El seu foc estava apagat, i dels narius només eixia fum que ascendia cap al cel. Tal com li havia indicat el vell, al moment la bèstia es convertí —davant la mirada atònita de Lisard— en un bell i blanc cigne, immòbil de tanta mort.

El cavaller s'endinsà, aviat, per les tenebres de la cova. Cridava com un boig:

—¡Princesa Palmisa, Princesa Palmisa!... ¡Sóc el vostre salvador!... ¡Princesa! ¡Palmisa!

La seua veu feia eco. Oi un llunyà *què voleu*, en direcció a ponent. S'hi dirigí. Amb certa dificultat anava per dintre la cova, malgrat la llanterna d'oli que duia.

Aviat arribà a una cambra luxosament decorada. Hi ha veure una donzella rossa, de llargs cabells, que es pen- tinava davant l'espill. Sorprès s'adonà dels tresors espar- gits pels seus voltants.

—¿Sou vós la Princesa Palmisa?— demanà Lisard.

—Ho sóc... —va fer ella plena d'estupor—. ¿Com hi heu arribat?— demanà.

—Poc importa, majestat... Heu de saber que sou salvada... que sou lliure...

—¿Com heu entrat? ¿I el drac?

—Majestat, mai més no patireu per aqueixa fera im- munda...

—¿Patir, dieu? Però... ¡ara! ¿I l'heu mort!? —va fer amb el rostre ple de llàgrimes.

—Era un drac terrible, ferotge, cruel... El vostre pare manà que us salvàrem...

—¿Ferotge el drac? ¿Cruel, dieu?

—¡Sí!

—No el coneixieu, en absolut... Era ho com el pa...

Era un àngel en forma de drac... estimava els xiquets, li agradaven els caramels de maduixa i jugar al parxís...

—¿Impossible!

—M'ho dieu a mi, cavaller... que he viscut 700 anys amb ell?... Cap humà mai no he estimat, ni m'ha estimat, tant com ell...

Eixiren precipitadament. Al sol del matí, la princesa Palmisa es llançà damunt el cigne mort. "Drac... drac meu... aquest cavaller neci t'ha mort... ¿Per què? ¿Quin mal heu fet a ningú?" Plorà Palmisa amargament i banyà el cap de la bestiola amb les seues llàgrimes. Els seus cabells rossos li tapaven els ulls.

—Cavaller... ¿quin mal us féu?

—Us tenia segrestada...

—¿En absolut! ¿Això és el que creia tot el món? ¿Era amb ell perquè el volia! Perquè el preferia a qualsevol dels humans...

Tornà a plorar sobre el cadàver de l'animal estimat. Al moment, De l'Alta Palma va fer:

—Princesa, heu de tornar amb el rei, el vostre pare...

—¡No senyor!

—Però... ¿per què? —demanà sorprès.

—No vull tornar-hi... No m'agrada ser amb ell, des que morí ma mare, la reina... Sempre em crida, sempre em diu fes això, no facis allò, ves allà, no agafes això...

Es passa tot el dia dient-me què haig de fer...

—El vostre pare digué que qui us salvava, seria el vostre marit...

—¡I ara! Em casaré amb qui em donarà la gana... Serà el meu marit aquell qui estime de debò, m'haja salvat o no, siga noble o siga un jornalero...

—Per l'Amor de Déu, majestat, modereu el vostre vocabulari...

—A més, ¿casar-me amb vós? —va fer amb evident menyspreu.

—Era la promesa del rei, si us salvava...

—Després d'haver estimat al drac, vós em sembleu ben

poc, ben volgut cavaller... Era tan graciós el drac, sabia tantes històries, i passàvem tantes hores junts jugant al parxís...

—Tots aqueixos jocs, al castell, també podeu...

—Sí, però hauré d'aguantar-hi mon pare, hauré d'aguantar tots els dies a l'institut... i, a més, crec que hauré d'aguantar-vos a vós també en matrimoni... Són massa raons per no tornar-hi...

Novament es llançà sobre el cigne blanc. Plorava la rossa princesa com una magdalena. En aquell moment, el cavaller Lisard de l'Alta Palma va ser conscient que havia exposat la seua vida en un acte d'inútil heroisme. Tingué la sensació que havia posat la pota. Fou llavors que, amb el seu cavall, va allunyar-se del lloc tot trist, en cerca d'un metge que el restablira de les ferides que li havia produït aquell drac durant tan terrible lluita.

Grup 3

pel les recents pluges—, a l'estmorteit sol del matí, per tal que s'assagessin.

La xitxarra, tota trista, preocupada i silenciosa, en veure aquell munt de menjar, afamegada va dir-los:

—Tinc molta fam. Fa set dies que no menjo res de res. Vaig d'una part a una altra sense trobar res que donar-me a la boca. ¿Podríeu donar-me alguna cosa per menjar?

—No!— va fer la formiga mare.

—Tinc fam!— féu la xitxarra, intentant produir més tima.

—I nosaltres en tindrem si et donem...

—Les benaurances diuen que cal donar menjar al famolenc...

—Sí, i que tothom treballa també...

—Tinc fam...

—Es clar. Passares tot l'estiu cantant mambos i cançons de moda, sense treballar, i mofant-te de nosaltres, en veure'ns pensar. Tu fruïes i et diverties mentre nosaltres suàvem la gota grossa emmagatzemant el gra, amb gran treball i esforç... Digue's: ¿per què no feres recaptar per a l'hivern?

—Només sé que tinc fam... A més, sóc artista... Sóc cantant. Aqueix és el meu treball: cantar... Això vaig fer durant l'estiu...

—Molt bé, xitxarreta...— va fer la formiga mare. I jo només sé que nosaltres podem passar tranquils l'hivern, pels treballs de l'estiu. Però, a més, res no podem donar-te... Si de cas, ara hauria d'estruciar la gaire...— acabà fent amb sarcasme.

—Ronyosa! ;Ronyosa! ;Gasiva!— va dir-li la xitxarra, tot allunyant-se'n enfadada.

Després de caminar uns quilòmetres, notà que li feien mal els peus. Es llevà les sabates i s'assegué sota una vella figuera que semblava morta, com d'aram. Al moment s'adormí, tot somiant que era en un famós restaurant de París, i que li servien set plats diferents, a més d'un magre i vi, xampany, postres i un havà. S'estava fumant el

—¡Eh, xitxarreta, eh!

—¿Que pasta?— va fer, en despertar-se com un llamp.

—¿Que pasta?— va veure una formiga que li deia:

—No em recordes?

—Doncs... doncs, la veritat, no...— féu gratai-se el cap.

—Sóc Rita, Rita, sí...

—No calc...

—Sóc aquella formiga que salvares el passat estiu...

—Ah, sí! ;Clar! ;I les partitures que em prometeres?

—Mè les has dutes?

—No he pogut.

—Vaja! Ja m'ho imaginava...

—He recorregut el bosc i l'horta, les muntanyes i els rius. He preguntat als arbres, als conills, a les serps, he preguntat al vent, a l'arena del desert, als estels de la nit, fins i tot a les gotes de la pluja si sabien on venien partitures musicals, i tots m'han dit que ho ignoraven. Com que ningú d'ells no n'utilitza mai, ningú no m'ha sabut donar raó...

—Aleshores, formigueta Rita, ¿per quina raó em traus del meu dolç somni?

—He vist que ma tia et negava el menjar...

—¿Ah! ;Aqueixa indesitjable era ta tia?

—Sí.

—¿Doncs vaja família que t'ha totat!

—Com que he oït que tenies fam, li he furtat menjar, i ací te'l duc...— Ho va dir, apropant-li una cistella tapada per un tovalló blanc brodat amb fils color rosa.

La xitxarra, famolenc, es llançà sobre el menjar, i en cosa de segons s'engulí la sopa, els pastissos i el flam de postres.

Al moment, va fer Rita:

—¿Saps?

—¿Que?

—Que m'agradaria la teua vida. Tu ets llure, vas d'un lloc a un altre. Treballes quan vols. I, a més, ets artista... En canvi, jo... jo sempre estic treballant, sempre treballant.

llant. En hivern i en estiu. I sempre visc...

—Sí, això és de veres... però jo no menjo quan vull, i tu sí...

—Cada forma de vida té unes coses bones i unes altres que no ho són tant...

—Sí...

Voldria viure com tu... Podríem anar nos-en tots dos a veure l'arena del desert, els rius bojys plens de peixos de plata, les nits belles, la mar blava i verda, el cel ple de...

—Sí, però tot això a l'estiu... En hivern és molt difícil somiar. Esperem el bon temps...

—¿De debò em promets això?

—Sí, Rita... Però de moment m'hauràs de dur cada dia menjar. I jo m'exercitaré a perfeccionar el meu cant...

—Bé, d'acord. No m'oblidaré ni que em salvares la vida, ni tampoc d'aqueix viatge que tenim pendent per quan vingui la primavera...

I d'aquesta manera la xitxarra pogué passar aquell dur hivern, tot esperant la desaparició del mal temps.

Grup 4

El llenguatge dels cavalls

*"Un cavall que no menjava
en sis mesos no es llevava,
però Déu pluja enviava,
creixia l'herba;
al capdavant pasturava
i ja s'aixeca."*

Xòhan Garcia de Guifont

Em diuen Ecusell, i sóc un cavall.

Visc en una alqueria, on ajude en tot allò que puc. M'agrada el silenci que envolta el lloc, em resulta un plaer beure l'aigua de les séquies i menjar l'herba verda i sucosa que creix als marges.

M'omple aquesta vida. Per res del món no l'abandonaria. Ara, quan l'amo m'enganya al carruatge, o em porta la sella i em diu: "¡Ei, Ecusell, que ens anem a la ciutat!", és com si m'ataconaren set matons de pel·lícula, com si caiguera malaltrús i em donaren una infecta porga.

No m'agrada la ciutat gens ni miqueta.

Abans, però, no era així.

Fa uns anys, quan l'amo m'hi duia a l'asfalt, jo em posava d'allò més content. Saltava d'alegria. Com si el meu cap s'omplira de cascavells.

¡A la ciutat, ho trobava tot tan bonic! Les botigues, els taxis, les places, els cinemes, els bars, els teatres, els bancs, els jardins, els semàfors... Tot em semblava meravellós, bell; als meus ulls tot hi era més brillant que no a l'alqueria.

Però, sobretot, de les ciutats m'agradaven les motos.

Si, les motos.

També als cavalls ens agraden, de vegades.

Les motos de formes belles.

Les motos potents, tan estimades pels joves.

Quan passava per vora meu una motocicleta, a gran velocitat, amb l'alegria del jove que la conduïa i de la xicota que anava de paquet, amb el seu soroll d'enfurida fera frotge que volia causar por, el cor se m'estremia i em produïa una gran enveja.

Jo, Ecusell, en certa manera era tot el contrari: silencios com una roca i amb un amo sempre solitari, malhumorat i trist.

Amb el pas del temps i els diferents viatges a la ciutat, vaig anar covant una idea —un poc tronada, però sí, però meua al cap i a la fi—: volia deixar de ser cavall, i volia esdevenir una potent moto.

Passava els dies i les nits pensant-hi.

Per això, amb el rodar dels mesos, arribà a embriar-me l'olor de la benzina i dels motors greixosos, més que no el sabor i el color de l'herba. M'agradava d'allò més anar pels carrers de la ciutat per tal d'observar les motos a plaer i veure els darrers i més potents models. I, amb això, imitant-les, amb gran esforç i voluntat vaig anar augmentant considerablement la meua velocitat i vaig aprendre a fer el soroll d'una gran moto, quan corre lliure per una avinguda.

Jo, Ecusell, volia ser, únicament, una moto.

Volia oblidar que era un cavall.

Per això vaig abandonar el llenguatge dels cavalls —el meu— i vaig adoptar, com si fóra meu, el de les motos.

A una banda vaig deixar els renills, i anava petant pel meu.

Talment una moto,

Era l'admiració de tothom.

Fins i tot, uns gitans d'Alacant volgueren comprar-me, perquè fera de figura principal en un espectacle que havia de recórrer diverses fires de les terres valencianes. Deien que m'annunciarien així: "...¡¡¡Tutxin... tutxin!!! ¡¡¡Ekusell!!! ¡El major espectacle conegut! ¡Un número d'altura internacional! ¡Una gran estrella! ¡¡¡La moto-cavall!!! ¡¡¡El cavall-moto!!!"

Possiblement tots hauriem guanyat diners amb el número. Però el meu amo i els gitans no s'entengueren en el preu de venda, ni tampoc en el d'un possible lloguer. I el projecte no anà endavant.

Un diumenge de febrer, l'amo em dugué a la Guina per tal de participar en una carrera de cavalls.

Jo era un dels favorits.

Pel camí mateix vaig tenir ocasió de veure una cursa de grans com lleçols que anunciaven —per a aquell mateix dia, i a la mateixa hora que havia de competir— una festa anomenada cursa de motos. Hi participaven diversos catalans.

En saber-ho, el cor se'm rebel·lò. "M'agradaria anar a veure-la... O participar-hi... Però, arribar a participar... ¡com!, ¡de quin manera! ¡Però... però si sóc un cavall!", vaig dir-me.

Pensava en tot açò quan, en una plaça vàrem veure un grup de gent disfressada. Homes, dones i xiquets. Anaven al darrera d'una banda de música que interpretava un conegut pas-doble.

Es tractava d'una colla joiosa, cridanera i festiva. Em comunicaren la seua clara alegria.

L'amo em nuçà a un arbre de la plaça.

—Vaig a comprar tabac... No t'e'n vages... — em va dir.

—No.

—Ara torne, de seguida...

—D'acord... — vaig acabar fent jo.

Fou en aquell precís moment que em vaig adonar que uns homes d'aquell guirgall que tenia davant meu —n'erents dos— anaven disfressats de moto.

Hi ha coses que no s'hun de pensar dues vegades. I aquella era una d'elles. D'un mos vaig tallar la corda. Acute seguir, vaig anar cap a la cavalenda. D'una potada vaig llançar-los al terra i els vaig ferar la disfressa de moto.

Tothom a la plaça restà estupefacte. Fins i tot, la banda parà de tocar. Hi hagué qui començà a cridar-me: "¡al lladre!... ¡al lladre!"

Vestit de moto, corrent com el vent i fent ¡broooooommm!, ¡broooooommm! pels carrers i avingudes de la ciutat, vaig arribar —després de pleguïtar en diverses ocasions— al circuit on es feia, aquella vesprada

de joia, la tan anomenada cursa de motos: "Les 7.777 milles motorístiques a Milparres."

Mencava poc de temps per començar, segons vaig poder comprovar al rellotge del hall.

M'haurien d'haver vist com estava d'il·lusionat per participar, per primera vegada, en aquella mena de cursa. Els contia amb cor de moto, sobretot quan em donava gas i feia ¡brrooommm!, ¡brrooommm!, ¡brrooommm! No us podeu imaginar la joia que cabia en mi en aquells moments. Anava a participar sent una moto...

Aviat, donaren l'eixida. Tots arrancaren, com fletxes. I l'alegria, com totes les coses bones, acabà al moment. Perquè aviat em vaig quedar —tristament!— al darrera.

Bes al darrera. Malgrat córrer tant com n'era possible. Fou llavors que la gent començà a insultar-me des de les grades. Em cridaven tortuga, caragol i cavall. Tot això em semblà insultant.

Jo, Ecusell, havia pegat una sola volta al circuit, i les motos n'havien comptabilitzat deu.

¡Quina desgràcia, déu de les merces i els cavalls! Això i el públic em van descoratjar. Malgrat el desànim, no volia llançar la toval·la. De cap de les maneres. Volia continuar lluitant, com fan els valents.

Vaig continuar córrer. A més no poder. Amb perill de tirar el llou per la boca. Ho vaig fer així fins que vaig caure —no sé com— un bac. Se'm va trencar la disfressa per baix. L'esguerrada era més que considerable. Em deixava al descobert les potes de davant.

Llavors tots veterans que jo no era una moto, sinó que era un cavall.

Tots saberen que jo, Ecusell, era un impostor. I començaren a cridar-me de tot, i a llançar-me pots de cervasa boira i mig plens, paquets de tabac, botelles de refresc, i, fins i tot, hi hagué algun desalmat que arribà a tirar-me pedres. Ho féu amb tan mala pots, que una senyeta arribà a fer-me sang al cap. ¡L'hauria trepitjat!

La policia, la guàrdia civil i els directius no eren prou per calmar-los i fer-los asseure's de bell nou, de tan cabrejats com estaven.

Davant la situació tan embolicada, aprofitant la confusió, i fugint del ridícul en què havia caigut, em vaig llevar la disfressa. Fet un cavall, sent novament jo, Ecusell, vaig fugir d'aquella gàbia de grills fells.

Corrent com un fugitiu —trist i desesperat— vaig anar pels carrers de la ciutat. La gent aturada als semàfors o a les voreres em miraven sorpresos. No és molt normal en aquests temps veure un cavall tot sol per dintre una ciutat.

En arribar al lloc on se celebrava la "Setena edició del Gran Premi de Milparres", vaig saber que la cursa de cavalls feia uns minuts que havia acabat. Una parella elegantment vestida m'informà que havia guanyat en Joé. Això em disgustà. Com si m'hagueren acoltellat.

En aquell precís moment, rere meu vaig oir algú que em feia, cridant:

—¡I ara, Ecusell! ¡Ja era hora que et trobara! Però, ¿on dimonis t'havies clavat? Fins i tot he telefonat a la policia, per si de cas es tractava d'un segrestament... No se sap mai; amb els temps que corren...

Era el meu amo. Venia amb l'estómac carregat de licor; pacífic, per tant.

—¿Que ha passat?— tornà a demanar-me.

—Un tiquet m'ha desnuat; he tirat a córrer buscant el bar on compraves el tabac, però m'he perdut per la ciutat... ¡Es tan gran!...— vaig fer, sabent que mentia.

—Si t'havies perdut... hauries pogut agafar un taxi...

—¡No tenia diners... ni un clau!— li vaig retrucar. Encengué un cigaret. Al moment, feu tot trist:

—¿Ho saps?

Sabia a què es referia, però li vaig demanar:

—¿El què?

—Que ha guanyat en Joé.

—No. No ho sabia —vaig fer tornant a mentir—. Al moment vaig acabar dient-li: "¡Mai més no guanyarà!"; "La meua contundència li aixecà els ànims, li infongué seguretat.

Del meu fracàs en la carrera de motos, res no li vaig contar.

Passàrem la resta de la vesprada bevint vi i menjant tapes per diferents bars i tasques de la ciutat. Entrada la nit tornàrem a la calma de l'alqueria.

A partir d'aquell jorn de festa, a partir d'aquell ma-laurat diumenge vaig odiar les motos i la ciutat. No m'agrada gens, ni els seus sorolls ni els seus fums.

Amb tot, novament vaig tornar a ser jo: Ecusell. De bell nou vaig tornar a ser el que era: un cavall. Vaig tornar a sentir com un cavall. A tenir cor de cavall. Novament —després d'aquella humiliant experiència— vaig tornar a utilitzar el meu propi llenguatge, el que m'havien ensen-yat: el llenguatge dels cavalls.

Grup 5

L'home sense ombra

"Tornà a l'habitació de les criatures i va veure que Nana tenia una cosa a la boca: resultà ser l'ombra del xiquet".

J.M. Barrie

Qualsevol ho podia comprovar, quan feia sol o a la vora d'una bombeta encesa. Era un home sense ombra.

Temps enrera havia estat una persona normal i corrent. Viatjant de comerç, casat, amb tres fills, i tenia, com tothom, una ombra que el perseguia allà on anara.

La seua vida era mesurada, d'horaris rígids i inamovibles al llarg de les setmanes i dels anys. Li agradava la regularitat tant o més que els flams —que, per cent, l'encisaven—. Si alguna cosa canviava sovint en la seua vida, era justament la seua ombra.

La mutabilitat de la seua ombra, de vegades, fins i tot arribava a exasperar-lo. No massa, però. Li hauria agradat que haguera estat tan regular com un exèrcit en formació, com els seus dies, com els cristalls del quarç. Però no era pas així. Segons l'hora que fóra, i si la llum era natural o artificial, la seua ombra era allargada i amb un cert punt de quixotesca; en altres ocasions era deforme i enganxada a ell; també, en altres, diminuta com un nan de circ. Unes vegades anava al seu costat, i, d'altres, rere seu, com un gos fidel.

Malgrat els diversos canvis i jocs, en certes ocasions observava la seua ombra, i, ple de tendresa, la trobava bella i entranyable. En aquestes ocasions, el cor, de content, se li rebolcava com un animaló ferit; llavors l'acarona amb la punta dels dits, i, en ocasions, arribava a besar-la.

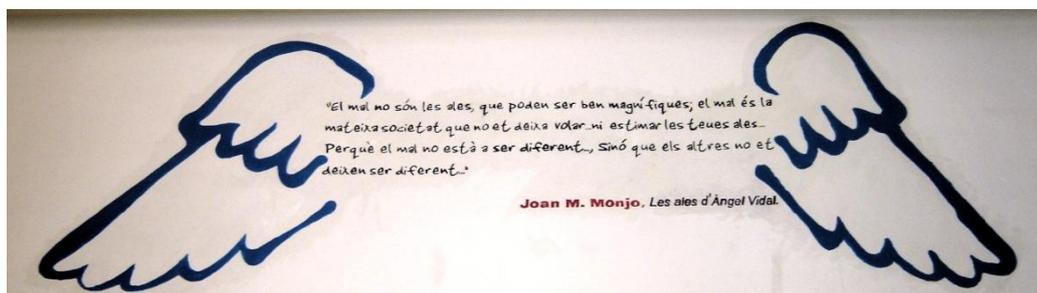
Cert matí de primavera, de sol radiant, lleugerament violent, arrossegant amb dificultat la maleta de les mostres, va passar per un parc. Cansat, s'assegué en un banc. Es torcà la suor del front i del coll amb el mocador. En anar a fer un glop en una font voltada de criatures que

engrescaven tant com sabien, senti rere seu una veu.
—¡Marià!
—¿Eh?— va fer, girant-se.
Es sorprengué que en aquella ciutat algú el reconegués.
—Sóc jo...
Li parlava la seua ombra. Se n'adonà aviat.
En un principi es mostrà estupefacte. Al moment, però, després d'engolir saliva un parell de vegades, va fer:
—¿Què vols?
—Estic fins més amunt de la coroneta d'anar al teu darrera...— va fer l'ombra.
—Ets una ombra...
—¿I què?
—Dones que aqueixa és la teua funció...
Entre tots dos es creuà una densa ràfega de silenci.
El viatjant mirà la maleta de les mostres. L'havia deixada a la vista, vora el banc. No fóra cas que li desapareguera.
—Se que sóc una ombra... una ombra... però no una esclava, ni tampoc un gos perdut... ¡Sóc una ombra!
—Ets com un tros de capvespre...
—Amo... el teu lirisme m'embafa... ¡Ja n'hi ha prou de poesia barata i cursi! Marià, jo, la teua ombra... et dic que estic cansada d'anar rere teu al lloc on tu vols, estic cansada de passejar pels carrers a les hores que a tu et ve en gana, estic cansada d'anar a veure sempre les pel·lícules que a tu t'agraden —que, per cert, són ben avorrides—, i també estic ben cansada de treballar, exactament, del que a tu t'agrada de treballar...
—Eh, tu —féu Marià—, que a mi, aquest treball que duc entre mans —representant de calcetins—, ni em va ni em ve... M'hauria agrada ser un empleat de banca... però no hi va haver manera de guanyar les oposicions que convocaven, ni de trobar unes bones influències... A més, estimada ombra, les coses són així... La vida és així... Jo sóc viatjant de comerç, aqueix és el meu ofici; i el teu, és ser ombra...
—¡Ser la teua ombra! M'ha tocar ser l'ombra d'un

home tan semat i tan avorrit com tu...
—Escolta... escolta... parla sense insultar... A més, jo sóc una miqueta feliç, així; a la meua manera...
—Dones jo no sóc feliç així...— va fer l'ombra amb cada crispada.
—I... ¿Què vols que fem?
—Dones que, de tant en tant —no sempre, és clar—, la cosa siga al revés... Que tu vages rera meu, i faces el que jo desitge...
—¿Com si jo fos l'ombra?— va fer Marià.
—¡Exacte!
—¡I ara! Però... ¿i què t'has pensat!?...
—M'he cansat de ser sempre l'ombra... A més, això que et propose només seria de tant en tant...
—Res de res... ¡Això faltaria! Jo, Marià Vidal, ser l'ombra de la meua ombra... ¡Quasi res! Tothom aniria pel carrer assenyalant-me... tothom es riuria de mi i em prendria per un beneit... Dirien, xe, mireu aqueix, esclau de la seua ombra... A ué, seria la meua ruïna. No vendria ni un parell de calcetins...
—¿Dones jo ja n'estic cansada!...
—¿Dones descansa!...
La discussió sobre el tema es reproduí, de manera pagreguda, en moltes altres ocasions. L'ombra sempre argumentava, amb contundència, les seues raons, les quals assegurava que eren evidents i de gran pes; per altra banda, el viatjant de comerç deia que tot allò era grotesc i ridícul com una mona amb ales de gallina.
Amb el pas del temps, les discussions cada vegada esdevingueren més virulentes, fins al punt que, darrerament, s'havia creat entre ells una situació impossible de sostenir. Com un matrimoni mal casat.
Un migdia, a la plaça de l'ajuntament de Milparres, va adonar-se que la seua ombra l'havia abandonat. Sentí una somorta tristesa pel fet. La buscà pels voltants, però tot fou inútil. Mirà el rellotge. Era dimecres. Recordà que ahir mateix, dimarts, encara duia —malgrat les agres discussions— l'ombra al seu darrera.

—Potser m'abandonà ahir... Era un dia núvol, i ella era invisible... Potser se n'anà sense que me n'adonara, sense acomiadar-se... S'escapolí com un gat a l'aigua...
 Des d'aquell dia, qualsevol ho podia veure clarament. Era un home sense ombra.
 Els edificis, els gossos, els arbres, les bicicletes i els núvols, tots els sers tenien —tenen— ombra. Llevat d'ell, Marià Vidal. ¡Quina tristesa més suau i petita li produïa tot això! Perquè, de vegades, enyorava la seua ombra.
 En el fons —malgrat les discussions— li agradava de debò la seua companyia. Sobretot perquè s'hi havia acostumat. El que més li dolia, però, era que la seua desaparició li havia desfet un costum— fet tan rellevant per al viatjant de calcetins... A més, de nits i durant els dies núvols, aquesta mancança es dissimulava bé, a penes si es notava; però en jorns de sol, allò era com un crit en un museu.
 Sobretot se li notava quan anava a la platja en estiu. De vegades, algú constatava, indiscretament, que no tenia ombra. Era llavors que Marià —viatjant de comerç— se sentia com un marcià en un mercat de verdura, i recordava de debò la seua ombra. Sobretot era en aquestes ocasions quan sentia el cas... i enyorava aquella seua ombra, malgrat ser tan polèmica.

9. Llegiu el següent fragment de *Les ales de l'Àngel Vidal* i reflexioneu sobre el protagonista. A continuació farem un debat al voltant d'aquesta figura.

10. Després d'haver treballat la vida i obra de Joan M. Monjo ja esteu preparats per a la realització de la següent activitat: per grups de quatre o cinc heu de fer un pòster a mode de promoció de l'autor que ens ocupa. Al pòster hi constaran diverses parts; la primera, una **il·lustració** o **fotografia de l'autor**, la segona, algun **aspecte característic** de la seua obra que volem promocionar. Podeu fer-ho com més vos agrade.

11. Avalueu l'activitat en conjunt que hem fet de 1 a 5 segons la vostra satisfacció (1 si no t'ha agradat, 2 si t'ha paregut poc interessant, 3 indiferent, 4 si t'ha agradat o t'ha paregut interessant, 5 si t'ha agradat molt). Després, escriviu el que més vos ha agradat i el que menys, i posa com a mínim una proposta o suggerència.

a. La meua avaluació (1-5):

b. El que més m'ha agradat és:

c. El que menys:

d. Proposta o suggerència: